

CATHERINE BRUTON

*Aya is gevlucht uit Syrië.
Zal ze haar droom om ballerina
te worden kunnen waarmaken?*

De
ballet
schoenen
van
Aya

CATHERINE BRUTON

De
ballet
schoenen
van
Aya

A simple, stylized illustration of a pair of ballet slippers. The slippers are light gray with darker gray shading to indicate depth and form. They are positioned to the right of the word 'schoenen' in the title, with the laces of the right slipper overlapping the text.

VERTAALD DOOR ERNST BERGBOER

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Brief van Ahmad Joudeh

Lieve Aya,

In jouw verhaal herken ik het lot van veel mensen die mij dierbaar zijn: mijn familie, mijn balletlerares mevrouw Albina Belova, mijn balletleerlingen en mijzelf. We hebben allemaal geleden onder de burgeroorlog in Syrië: sommigen verloren hun leven, anderen verloren familieleden. Allemaal kregen we te maken met levensbedreigende situaties, en sommigen werden gedwongen om te vluchten, hoewel ze daar soms hun leven voor op het spel moesten zetten. Ik wéét wat je hebt moeten doorstaan.

Lieve Aya, je herinnert je dat je me zag dansen in Damascus! Dat ontroert me. Zoals je weet ben ik naar Nederland gegaan. Je schrijft dat mijn verhaal ‘een best goed einde’ had. Maar voor mij was mijn komst naar Nederland niet het einde. Het was juist een begin vol nieuwe uitdagingen. Ik wéét wat je doormaakt.

Lieve Aya, naast het feit dat we allebei vanuit Syrië naar Europa zijn getrokken vanwege de oorlog, hebben jij en ik nog iets gemeen: we zijn dansers! Dat is onze identiteit,

ongeacht het etiket dat de buitenwereld ons wil opplakken: ‘vluchtelingen’, ‘asielzoekers’ of wat dan ook. Wij zijn dansers.

Als ik dans, voel ik me vrij, voel ik dat ik besta op de manier waarop ik wil bestaan.

Dans kan genezen. Als ik echt verdrietig ben, ga ik naar de studio en dans ik mijn emoties eruit. Ik huil met mijn hele lichaam. Ik zweet mijn tranen eruit. En dan sta ik weer op, word ik weer sterk, herrijs ik en tred ik de wereld weer tegemoet.

Dans kan mensen samenbrengen, zoals het jou en Dotty heeft samengebracht.

Dans kan de harten van mensen openen, zoals Ciara’s hart geopend werd.

Dans kent geen grenzen.

Lieve Aya, laten we dansen!

Lieve lezer,

Je denkt misschien dat de verhalen over vluchtelingen die je zo nu en dan op het nieuws ziet niets met jou te maken hebben. Maar dit verhaal van Aya vertelt je dat vluchtelingen gewoon mensen waren zoals jij: ze hadden een fijn leven met hun familie in vrede en veiligheid. Dit verhaal van Aya vertelt je ook dat er vluchtelingen bij je in de buurt kunnen wonen, zoals Aya in de buurt van Dotty

woont. Mensen die met een vreemd accent tegen je praten kunnen ingewikkelde, moeilijke verhalen hebben die je voorstellingsvermogen te boven gaan. Het kan zijn dat ze die verhalen voor zich houden, net als Aya, die vaak stil is. Misschien denk je wel dat deze mensen heel anders zijn dan jij. Maar het verhaal van Aya vertelt je juist dat ze precíés zo zijn als jij. Ze willen een nieuw leven opbouwen en zullen het alleen maar fijn vinden als je vrienden met ze wil zijn, zoals Aya bevriend raakt met Dotty. Als je vriendschap met hen sluit, maak je van de wereld een betere plek.

Ahmad Joudeh

Danser Het Nationale Ballet (Amsterdam)

Aya's reis vanuit Syrië

IERLAND

6
VERENIGD
KONINKRIJK

NEDERLAND

DUITSLAND

POLEN

FRANKRIJK

OOSTENRIJK

ITALIË

SPANJE

1. ALEPPO, SYRIË
2. KILIS, TURKIJE
3. IZMIR, TURKIJE
4. MIDDELLANDSE ZEE
5. CHIOS, GRIEKENLAND
6. BEDFORD, ENGELAND

RUSLAND

WIT-RUSLAND

DEKRAĖNE

ROEMENIĖ

BULGARIJE

GRIEKENLAND

TURKIJE

SYRIĖ

IRAK

SAUDI-ARABIĖ

5

3

2

1

4

Hoofdstuk 1

De muziek drong door de muren. Aya hoorde een vrouwenstem. ‘Een, twee... *port de bras*... hoog die armen, meisjes... drie, vier... rechter op, juist!... vijf, zes... ennnn, langer!’ De pianoklanken kriebelden de zenuwbanen van Aya’s ledematen, onwillekeurig tastten haar vingertoppen naar de melodie die door de benauwde lucht zweefde.

De muziek hield abrupt op. Aya wiebelde met haar tenen en keek om zich heen. Het was mudjevol in het wijkcentrum – een bonte verzameling van mensen die in een ratjetoe van talen met elkaar aan het praten waren. De zon scheen fel door de smoezelige ramen en het rook er naar soep en ongewassen kleren. *En verdriet*, dacht Aya. Ze zuchtte en draaide op haar stoel.

De muziek klonk weer en Aya staarde naar het plafond. Het kwam van dichtbij. Van de bovenverdieping? Als ze haar ogen stijf dichtkneep en zich concentreerde, kon ze zich bijna inbeelden dat ze thuis was, in de dansstudio in Aleppo – bijna. De warme gloed op haar armen en benen, de withete zon die door de dakramen viel, de geuren van de stad die door de openstaande vensters naar binnen dwarrelden: stoffige straten, uitlaatgassen, wierook. Ze zag zich staan aan de barre, zag haar uitgestrekte tenen een serie *ronds de jambe* maken, dacht aan het stof dat dan soms

opstoof en weer neerwarrelde en waar Madam Belova gek van werd, en ze glimlachte.

Wie op dat moment naar Aya had gekeken, had een klein grietje gezien dat veel jonger oogde dan haar elf jaren, met een slapende dreumes in haar armen. Ze hield haar ogen dicht en er lag een dromerige uitdrukking op haar gezicht, haar smalle voet maakte cirkels op de groezelige vloerplanken. Over haar zwarte haardos was een hoofddoek gedrapeerd, de kleren die ze droeg waren haar te groot; rond haar magere benen slobberde een legging, een veel te wijde jurk die van haar moeder kon zijn geweest bedekte haar ranke lijf. Iets aan de manier waarop zij daar zat – met dat scheef gehouden koppie, als dat van een vogel – wekte de indruk dat zij daar helemaal niet hoorde, maar heel ergens anders.

De muziek stopte weer en Aya schoof heen en weer op de harde plastic zitting. Ze had honger en Moosa hing zwaar in haar armen. Die muziek kriebelde. Het had haar een onrustig gevoel gegeven, en nog een ander gevoel waar ze geen woorden voor had. Ze schudde haar hoofd, riep zichzelf tot de orde, en ging rechtop zitten. Ze moest zich niet laten afleiden vandaag. Ze moest mam kunnen helpen.

‘Hoelang gaat het nog duren, denkt u?’ De vrouw naast haar haalde alleen haar schouders even op. Aya wist niet eens zeker of zij de vraag wel begrepen had.

Ze keek opnieuw om zich heen. Ze zaten al drie uur te wachten op een gesprek met degene die hun zaak behandelde, een jonge man met een baardje en vermoeide ogen achter een provisorisch bureau, met stapels en stapels paperassen en dossiers om zich heen. Hij was nu in gesprek met meneer en mevrouw Massoud, het oudere echtpaar

uit het hostel, dat uit Damascus kwam, zo hadden ze Aya verteld. Aya luisterde: ‘Asielaanvraag... beroep... advocaten... niet gedocumenteerd... hoorzitting.’

‘Altijd hetzelfde liedje,’ mompelde ze tegen Moosa. ‘Zo is het, Moos! Altijd weer hetzelfde liedje. Waar we ook komen.’

Moosa bewoog zich in zijn slaap en maakte de grappige, zuigende geluidjes waardoor Aya hem altijd stijf tegen zich aan wilde drukken. ‘Jij klinkt als een babykonijn, Moos!’ mompelde ze weer, voor ze een kusje op het smoezelige, betraande gezichtje van haar broertje drukte.

Zijn haren waren vochtig van het zweet, hij hield zijn vingertjes stijf om Aya’s duim geklemd. Ze herinnerde zich de eerste keer dat zij hem zo had vastgehouden, de golf van liefde die haar toen overspoelde. Het gevoel dat ze had gehad dat zij ervoor zou zorgen dat hem nooit iets overkwam, nooit. ‘Geen zorgen, Moosie!’ fluisterde ze met haar mond vlak bij zijn vochtige wangetjes. ‘Aya is hier. Aya zorgt ervoor dat alles goed komt. Beloofd.’

Haar moeder zat vlak naast haar. Ze oogde vermoeid, afwezig ook, ver weg. ‘Het duurt nu niet lang meer, mam,’ zei Aya.

Maar haar moeder reageerde niet. Ze bleef staren naar de stoffige ruiten, alsof daarachter iets lag dat Aya ontging.

‘Gaat het, mam?’ vroeg Aya. ‘Heb je honger? Zal ik wat te eten halen? Er is soep vandaag.’

Haar moeder zei niets.

Op dat moment zwaaide de deur van het wijkcentrum open en tuimelden de klanken van de muziek de ruimte binnen, veel luider nu. Een stuk met een vlotter tempo

ook en Aya tikte met haar tenen de maat mee op de vloer.

‘Een, twee, drie... Sluit, twee, drie... Aan de barre, twee, drie... en... foto! Heel mooi, meiden!’

Aya hield een moment haar adem in. ‘Foto!’ mompelde ze, half tegen zichzelf en half tegen Moosa.

Dat zei Madam Belova ook altijd. Foto! Pauze betekende dat, een moment van rust, even roerloos blijven hangen in de muziek, wachten. De noten en de danser, beide heel even tijdloos, zwevend in de lucht, een fractie van een seconde, meer niet.

Ineens hield Aya het niet meer. Ze wierp een blik op de rij mensen voor hen. Het zou nog eeuwen duren voordat zij werden opgeroepen. Ze kon best even weg, een ogenblikje maar, om een kijkje te nemen.

‘Mam, ik ben even weg. Niet lang. Beloofd. Ik ben zo weer terug om te helpen en dan haal ik soep en brood voor je. Je moet echt wat eten. Oké?’

Haar moeder draaide zich naar haar toe en knikte, maar het leek of ze het maar half had gehoord. *Ik ga ervoor zorgen dat ze fatsoenlijk eet vandaag, nam Aya zich voor. En dan masseer ik haar slapen, zoals papa altijd deed als ze weer eens hoofdpijn had. En dan neem ik haar mee naar die man die onze zaak behandelt en zorg ervoor dat alles wordt geregeld. Dan hoeft mama zich geen zorgen meer te maken en dan wordt ze weer beter. Weer zichzelf.*

Behoedzaam wrong Aya de kleine vingertjes van haar duim en legde haar broertje in de versleten buggy die Sally, de vriendelijke, jonge vrijwilligster die hier de boel coördineerde, voor hem geregeld had. Toen stond ze op en maakte op de plek waar ze stond een pirouette die de oude

meneer Abdul, die tegenover hen zat, heel even deed denken aan een tollend herfstblad dat door de lucht zweefde.

Aya was zich geen moment van die gelijkenis met een herfstblad bewust en scharrelde al richting de deur.

Ze moest dat kriebelende gevoel kwijt dat die muziek door haar ledematen had gestuwd, en gauw ook! Voor ze barstte.

Hoofdstuk 2

Het was een opluchting om daar weg te zijn. Weg van de geur van oude kleren, gekookte groenten en dat andere, waarvan Aya had besloten dat het droefenis was. Ooit zou ze hebben gezegd dat je verdriet niet kunt ruiken. Nu was de geur haar vertrouwd dan de geuren van thuis, die al te snel verdampten. Erger dan de geur van Moosa's stinkluiers, erger dan die van papa's stinksokken, erger dan die van de jongenskleedkamer op school, al had ze een jaar geleden nooit gedacht dat zoiets kon!

Aya strekte haar armen boven haar hoofd en keek de hal rond. *Manchester Voor Vluchtelingen* was gehuisvest in een wijkcentrum in een verpauperd deel van de stad, waar afbrokkelende muurtjes van rode baksteen verscholen lagen in de slagschaduw van half leegstaande en verkrotte huizenblokken en flats. Zo heel anders dan de groene en zonovergoten straten van Aleppo – voor de oorlog dan.

Op een prikbord hingen posters van wat er hier allemaal te doen was. Aya liet haar blik langs de verwarrende woordenbrij glijden: 'Latin en Ballroom Club, voor alle leeftijden' ... 'Bio-moes-tuin Club' (ze sprak de klanken hardop uit) ... 'Zumba Gold' (wat was Zumba in vredesnaam?) ... 'Pilates en Mindfulness' (ze had geen flauw idee wat dat betekende).

Aya dacht terug aan de uren aan de keukentafel waar papa haar Engels leerde, aan haar plezier om die raar klinkende lettergrepen. Ze zag papa's glimlachende gezicht voor zich – de donkere, amandelvormige ogen; de zweem van grijs in zijn stoppelbaard; het littekentje op zijn wang, een overblijfsel van de pokken, die hij als jochie had gehad. Ze drong de gedachte vlug weg. Ze mocht niet aan papa denken, niet als ze overeind wilde blijven.

Hier klonk de muziek veel duidelijker en Aya hoorde de stem van een vrouw: Brits, met een vaag buitenlands accent. 'Wat zijn wij, meiden? De zwanen op het meer of de lelijke eendjes? Gratie wil ik zien. Elegantie wil ik zien. Lieflijkheid!'

De muziek, de stem, het zachte, gelijktijdige ploffen van voeten, keurig op de tel: het was als een onzichtbaar koord aan Aya's binnenste waaraan zachtjes werd getrokken. Als strakgetrokken linten om een pakketje, die langzaam werden losgetrokken waardoor er herinneringen tevoorschijn kwamen die Aya normaal gesproken diep, diep in haar binnenste wegstopte.

'Armen, dames, armen... en vinnngers! Voel het, in elke vezel, tot in je vingertoppen!'

Aya kon er niets aan doen, ze móést een kijkje nemen.

Ze baande zich een weg naar de trap en klom naar de brede overloop op de eerste verdieping. Daar stonden banken, eromheen lag een bonte verzameling tassen en jassen en kledingstukken. Een deur leek naar een kantoortje te leiden, een andere naar een brandtrap. Dan was er een dubbele deur, wit, met vensters bovenin, waarachter de muziek klonk. Aya aarzelde. Het was een hele tijd geleden dat ze

voor het laatst had gedanst... een leven lang geleden... bijna een vorig leven.

Staand op haar tenen zag ze een wat aftandse dansstudio met een spiegelwand en een barre die de hele ruimte rond liep. Een groep meisjes in zwarte balletpakjes, roze sokken en satijnen spitzen stond op een rij. Alle meisjes hadden hun haar in een knot, de ene wat netter dan de andere viel Aya op, terwijl ze keek naar de op de maat van de muziek zwaaiende armen en benen.

‘Recht en omhoog, als een potlood, dames... En geen gewiebel als je sluit!’ zei de lerares. ‘Nou, allemaal je handen van de barre, behalve juffrouw Dotty, die wel dronken lijkt vandaag.’

De lerares draaide zich om en nu kon Aya haar beter zien. Ze was oud, stokoud. En klein, met sneeuwwit haar in een strakke knot en een rond en helder gezicht dat deed denken aan een gedroogd appeltje. Ze droeg een zwierige zwarte jurk en een paar rode pumps aan haar piepkleine voetjes en monsterde elk meisje van top tot teen, hief hier een arm wat hoger, tilde daar een hoofd wat rechter, precies zoals Madam Belova dat altijd deed.

‘Spreek met je handen, met je tenen, met je ogen, mijn danseresjes!’ zei ze. ‘Jij ook, Dotty, je ogen! Focus, niet af-dwalen.’

Juist op dat moment wierp het meisje dat Dotty werd genoemd een blik op de dubbele deur en zag Aya. Er gleed een verwonderde uitdrukking over haar gezicht, terwijl ze Aya’s blik vasthield. Ze glimlachte en even leek het erop dat ze in lachen zou uitbarsten.

De slotnoten klonken en de oefening aan de barre was

gedaan. De meisjes ontspanden, begonnen te kletsen, hun haren te fatsoeneren en sokken op te trekken en reikten naar waterflessen, terwijl ze naar het midden van de dansvloer slenterden.

Het meisje dat Dotty was genoemd hield haar blik op Aya gericht. Ze nam een slok water, knipoogde en grinnikte.

Aya glimlachte terug. Voor het eerst in maanden had ze het gevoel dat ze niet onzichtbaar was.

Aleppo, Syrië

Aya herinnerde zich nauwelijks meer hoe de oorlog was begonnen. Ze moest nog klein zijn geweest, een jaar of zes, zeven misschien. Ze herinnerde zich nog wel de beelden van haar vader, die op een avond de demonstraties volgde op tv. Hij had een aantal van zijn vrienden van het ziekenhuis mee naar huis gebracht en voerde verhitte gesprekken met hen over de gebeurtenissen van dat moment, de protesten in de straten van de hoofdstad, de arrestaties, de rellen... Zij leken het niet eens te zijn met wat er allemaal gebeurde. Ze herinnerde zich woorden als 'politieke hervormingen', 'burgerrechten', 'vrijlaten van gevangenen' en 'arrestaties'. Woorden die ze destijds niet begreep, maar die lelijke vormen en scherpe randjes hadden.

'Ze zijn boos op de president,' had mama uitgelegd. Aya wist niet zeker of dat over die horden demonstranten ging, of over papa en zijn vrienden.

De dagen daarna had ze gebiologeerd naar de televisiebeelden gekeken. Beelden van gevechten in de hoofdstad, Damascus. Demonstranten die wuifden met vlaggen en vaandels, confrontaties

met de politie. Schoten, bloed op de straatstenen.

‘Waarom zijn zij zo boos, pap?’ had ze gevraagd.

‘Ze willen van Syrië een beter land maken, habibti,’ had papa gezegd, terwijl hij bedachtzaam aan zijn grijze stoppelbaard krabbelde.

‘Waarom doet de politie hen dan pijn?’

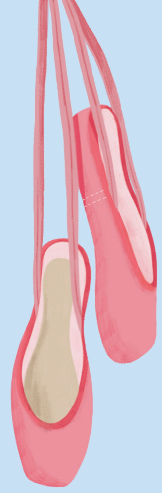
Papa had een diepe zucht geslaakt. ‘Omdat mensen verschillend denken over wat beter is, misschien.’

Toen had ze hem heel strak aangekeken. Er had een bezorgde blik in zijn amandelvormige ogen gelegen en de glimlach ontbrak. Papa glimlachte altijd. Zelfs als hij doodmoe thuiskwam van een vermoeiende dienst in het ziekenhuis. Maar voor zijn Aya, zijn dansende meisje, had hij altijd een glimlach paraat gehad.

‘Gaan ze hier ook vechten,’ had ze gevraagd, ‘in Aleppo?’

‘Dat hoop ik niet, habibti,’ had hij geantwoord. ‘Dat hoop ik niet. Maar als het wel gebeurt, dan zorg ik ervoor dat jij en mama veilig zijn, hoor. Beloofd.’

De 11-jarige Aya is samen met haar moeder en broertje gevlucht voor de oorlog in Syrië. Onderweg is ze haar vader kwijtgeraakt, en ze weet niet of ze hem ooit nog terug zal zien. Aya droomt ervan om ballerina te worden, maar in het asielzoekerscentrum lijkt deze droom verder weg dan ooit. Tot Aya op een dag mee mag dansen in de klas van juf Helena. Juf Helena ziet dat Aya talent heeft en wil haar auditie laten doen voor een prestigieuze balletschool. Lukt het Aya om haar verleden van zich af te dansen?

‘Lieve Aya, naast het feit dat we allebei vanuit Syrië naar Europa zijn getrokken vanwege de oorlog, hebben jij en ik nog iets gemeen: we zijn dansers! Dat is onze identiteit, ongeacht het etiket dat de buitenwereld ons wil opplakken: “vluchtelingen”, “asielzoekers” of wat dan ook. Wij zijn dansers.’

– AHMAD JOUDEH, DANSER HET NATIONALE BALLET

‘Een warm en mooi verhaal dat je tot ver na de laatste bladzijde bij zal blijven.’

– THE GUARDIAN

‘Een ontroerend, gevoelig geschreven en ongelooflijk hoopvol verhaal.’

– WATERSTONES

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT